

рыбуцыі ў беларускай літаратурнай мове / В. А. Мандзік // Труды БГТУ. Сер. 4, Принт- и медиатехнологии. – 2024. – № 2 (285). – С. 140–144.

2. Карский, Е. Ф. Белорусы : в 3 т. / Е. Ф. Карский ; ред. совет: Г. П. Пашков (гл. ред.) [и др.]. – Минск : Беларус. Энцыкл., 2006–2007. – Т. 2 : Язык белорусского народа, кн. 1. – 2006. – 453 с.

3. Крывіцкі, А. А. Фанетыка беларускай мовы : вучэб. дапам. / А. А. Крывіцкі, А. І. Падлужны. – Мінск : Выш. шк., 1984. – 269 с.

4. Выгонная, Л. Ц. Інтанацыя. Націск. Арфаэпія / Л. Ц. Выгонная; рэд. А.І. Падлужны. – Мінск : Навука і тэхніка, 1991. – 215 с.

5. Арфаэпічны слоўнік беларускай мовы / Нац. акад. навук Беларусі [і інш.] ; уклад.: В. П. Русак [і інш.] ; рэдкал.: В. П. Русак, Ю. С. Гецэвіч, С. І. Лысы. – Мінск : Беларуская навука, 2017. – 757 с.

УДК 81'373.21 (476.7)

В.М. Босак, праф., д-р с.-г. навук;
А.А. Босак, дац., канд. філ. навук (БДЭУ, г. Мінск)

ТАПОНІМ “КРІВЯНАЯ КАЎБАСА” Ў ГАВОРКАХ ВЕРХНЯГА НАД’ЯСЕЛЬДЗЯ

На тэрыторыі Верхняга Над’ясельдзя (Пружанскі раён Брэсцкай вобласці і сумежжа) вылучана сем адмысловых гаворак, якія маюць адметныя фанетычныя, марфалагічныя і лексічныя асаблівасці [1–20].

Даследаванне па вызначэнню лексічных асаблівасцей гаворак Верхняга Над’ясельдзя (Пружанскі раён Брэсцкай вобласці і сумежжа) праводзілася ў форме апытвання па спецыяльна распрацаванай праграме, якая ўключала 102 пытанні па лексіцы, у тым ліку па тэматычным групе “ежа” [3].

У тэматычнай групе “ежа” значную цікавасць выклікае тапонім “крывяная каўбаса” [3–6]. Для абазначэння “крывянай каўбасы” ўжываюцца лексічныя і словаўтваральныя варыянты: *кішка*, *шклёндра*, *шкілэнда*, *крупэ’ня*, *наліванка* /*налівачка*, *налівайка*/, *кашанка*, *крывя’нка*, *чорная каўбаса* (малюнак). Найбольш пашыраным з’яўляецца слова *кішка*. Яно выкарыстоўваецца ў гаворках цэнтральнай, паўднёва-ўсходняй, паўночнай частак даследуемага рэгіёна.

Назва *шклёндра* бытуе ў гаворках захаду рэгіёна, а таксама спарадычна ўжываецца паралельна з найменнем *кішка* ў гаворках цэнтральнай часткі Верхняга Над’ясельдзя.

Намінацыя *крупэ'ня* характэрна гаворкам паўднёвага захаду даследуемага рэгіёна. Найменне *кашанка* ўтварае мікраарэал у заходняй частцы Верхняга Над'ясельдзя.

Назва *крывя'нка* ўтварае мікраарэал на поўначы даследуемай тэрыторыі. Намінацыя *наліванка* /*налівачка*, *налівайка*/ бытуе ў гаворках паўночнай часткі рэгіёна, а таксама спарадычна сустракаецца ў цэнтры Верхняга Над'ясельдзя. Назва *шклендра* занатавана ў гаворках дзвюх вёсак: в. Піняны і в. Наскі Пружанскага раёна. Найменне *чорная каўбаса* зафіксавана ў маўленні жыхароў в. Стараволя Пружанскага раёна.

Такім чынам, даследуемы тапонім 'крывяная каўбаса' прадстаўлены разнастайнымі дыялектнымі формамі; у складзе намінацый адзначаны лексічныя і словаўтваральныя варыянты.

ЛІТАРАТУРА

1. Босак, А.А. Адметныя асаблівасці гаворак Верхняга Над'ясельдзя / А.А. Босак, В.М. Босак // Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы. – Пинск: ПолесГУ, 2008. – С. 169–170.
2. Босак, А.А. Асаблівасці назваў адзення ў гаворках Верхняга Над'ясельдзя / А.А. Босак, В.М. Босак // Общественные и гуманитарные науки. – Минск: БГТУ, 2016. – С. 42.
3. Босак, А.А. Атлас гаворак Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці і сумежжа (Верхняга Над'ясельдзя). Лексіка / А.А. Босак, В.М. Босак. – Мінск, 2006. – 124 с.
4. Босак, А.А. Гаворкі Верхняга Над'ясельдзя / А.А. Босак, В.М. Босак; Інстытут мовазнаўства НАН Беларусі. – Мінск, 2007. – 134 с.
5. Босак, А.А. Лексічныя асаблівасці гаворак Верхняга Над'ясельдзя / А.А. Босак // Весці НАН Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2006. – № 5. – С. 157–160.
6. Босак, А.А. Лінгвагеаграфічнае даследаванне лексікі гаворак Верхняга Над'ясельдзя / А.А. Босак, В.М. Босак // Природная среда

Полесья: особенности и перспективы развития. – Брест: Альтернатива, 2010. – С. 135.

7. Босак, А.А. Назвы агародніны ў гаворках Верхняга Над'ясельдзя / А.А. Босак, В.М. Босак // Общественные и гуманитарные науки. – Минск: БГТУ, 2017. – С. 79.

8. Босак, А.А. Тапаніміка Пружанскага раёна ў гістарычным аспекце / А.А. Босак, В.М. Босак, С.А. Кузьміч // Скарбы народнай мовы. – Мінск, 2005. – С. 206–211.

9. Босак, В.М. “Лясная тапаніміка” у гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Труды БГТУ: История, философия, филология. – 2015. – № 5. – С. 178–182.

10. Босак, В.М. Асаблівасці “лясной тапанімікі” ў гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Общественные и гуманитарные науки. – Минск: БГТУ, 2015. – С. 72.

11. Босак, В.М. Асаблівасці інавацыйных з'яў у гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак, Ф.Д. Клімчук // Труды БГТУ: История, философия, филология. – 2014. – № 5. – С. 145–147.

12. Босак, В.М. Даследаванне народных гаворак Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Общественные и гуманитарные науки. – Минск: БГТУ, 2013. – С. 47.

13. Босак, В.М. З лексікі роднай вёскі (вёска Смаляніца Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці) / В.М. Босак, А.А. Босак // Народныя скарбы. – Мінск, 2008. – С. 31–32.

14. Босак, В.М. Інавацыйныя з'явы ў гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Общественные и гуманитарные науки. – Минск: БГТУ, 2014. – С. 26.

15. Босак, В.М. Назвы адзення ў гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Труды БГТУ: История, философия, филология. – 2016. – № 5. – С. 195–197.

16. Босак, В.М. Назвы насякомых у гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Общественные и гуманитарные науки. – Минск: БГТУ, 2021. – С. 106–107.

17. Босак, В.М. Назвы свойскіх і дзікіх птушак у гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Общественные и гуманитарные науки. – Минск: БГТУ, 2022. – С. 130–131.

18. Босак, В.М. Тапаніміка “малой радзімы”: гістарычны аспект / В.М. Босак, А.А. Босак // Общественные и гуманитарные науки. Военная подготовка. – Минск: БГТУ, 2024. – С. 124–127.

19. Босак, В.М. Тапонім “сасновая ігліца” ў гаворках Верхняга Над'ясельдзя / В.М. Босак, А.А. Босак // Общественные и гуманитарные науки. Военная подготовка. – Минск: БГТУ, 2023. – С. 132–134.

20. Клімчук, Ф.Д. Гаворкі Заходняга Палесся / Ф.Д. Клімчук. – Мінск: Навука і тэхніка, 1983. – 128 с.